

Kyvyt käyttöön

VATES

3/2009

Talvisodan
henkeä
työllistämiseen!
s. 8

Kyyjärvellä
ei tyydytä
vanhaan s.4

Heli Poikela
koordinoi
järjestöjen
työllistymis-
toimia s. 6

Kyvyt käyttöön on vammaisten ja osatyökykyisten työllistymisen erikoisaikakauslehti.

Päätoimittaja

Marjatta Varanka

Toimitussihteeri

Juha Saarinen
Puh. 050 378 7959
juha.saarinen@vates.fi

Toimittaja:
Outi Lindroos

Osoite

PL 40, 00621 Helsinki
(Oltermannintie 8)
Puh. (09) 7527 551
Faksi (09) 7527 5521

Osoitteenmuutokset ja tilaukset:

Marianne Kaunismäki
Puh. (09) 7527 5502
marianne.kaunismaki@vates.fi

Kyvyt käyttöön 1/2010 ilmestyy helmikuussa 2010. Siihen tarkoitettua aineistoa tulee olla toimituksessa viimeistään 31.1.2010.

Toimitus toivoo lukijoilta palautetta, juttuideoita, käytännön esimerkkejä ja kokemuksia.

Ulkoasu:
Markku Böök

Kannen kuva:
Studio Hannu Lehmusvuori

Painopaikka:
Savion Kirjapaino Oy

Painos
7000 kpl

Kyvyt käyttöön on ilmainen. Lehti ilmestyy kolme kertaa vuodessa.

Uhkakuvia vai mahdollisuuksia?

Marraskuu 2009

Välityömarkkinoiden kehittäminen on valtakunnassa päässyt täyteen vauhtiin, mutta etenkin vammaisten ja pitkäaikaissairaiden sekä osatyökykyisten näkökulmasta kehitys näyttää huolestuttavalta.

Huolta herättää etenkin se, että kehittämishankkeiden painopiste on työvoimaan kuuluvien työttömien palveluiden ja palveluohjauksen kehittämisessä. Koska vammaiset ja muut eläke-etuutta jo saavat henkilöt eivät kuulu työvoimaan kirjaimellisesti, niin palveluiden piiriin pääseminen on vaikeaa. Näin siitä huolimatta, että monet vammaiset ihmiset tarvitsevat tukea parantaakseen työelämävalmiuksiaan ja päästäkseen työelämään.

Toinen huolenaihe on, että jo käynnistyneet muutamat sosiaali- ja terveysministeriön välityömarkkinahankkeet näyttävät painottuvan kuntouttavan työtoiminnan kehittämiseen. Tämäkään palvelu ei tarjoa uusia mahdollisuuksia vammaisille tai eläke-etuutta saaville, koska palvelu on tarkoitettu pitkään työmarkkinatukea tai työttömyyspäivärahaa saaneille henkilöille.

Kolmas havainto liittyy ammatillisen kuntoutuksen rooliin välityömarkkinoilla. Käynnissä olevissa hankkeissa ammatillisen kuntoutuksen, etenkin Kelan vastuulla olevan toiminnan, rooli on lähes näkymätön.

Keskeinen kysymys onkin, miten ammatillisen kuntoutuksen ja aktiivisen työvoimapolitiikan palvelut saadaan täydentämään toisiinsa niin, että työllistyminen ja työssä tukeminen varmistetaan myös tukea tarvitseville vammaisille ja pitkäaikaissairaille henkilöille. Nyt järjestelmät näyttävät lähinnä sulkevan toistensa mahdollisuuksia ja rajoittavan eri kohderyhmiin luokiteltujen ihmisten siirtymistä palvelujärjestelmästä toiseen.

Uhkakuvat hierarkian ja väliinpuotoajien lisääntymisestä näyttävät vahvistuvan. Väliinpuotamista lisää se, että nykyiset palvelut eivät läheskään aina täytä esteettömyyden kriteereitä.

Jotta uhkaava kehitys saadaan pysäytetyksi, tulee pysähtyä miettimään, miten palveluiden ketjuttamisesta päästään sellaisten palvelukokonaisuuksien rakentamiseen, jotka kannustavat ihmisiä kehittämään osaamistaan ja voimavarojaan ja näkemään työllistyminen mahdollisena ja kannattavana vaihtoehtona omassa elämässään.

Hieman kärjistäen: Jos joku on pudonnut kuoppaan, eikä pääse sieltä ylös, tarjoammeko hänelle lasin vettä, että hän voisi paremmin kuopassaan, vai ojennammeko auttavan käden ja nostamme hänet kuopasta ylös. Kuopan reunalla asiat voisivat alkaa näyttää jo paljon paremmilta.

Pauliina Lampinen
kehittämispäällikkö
pauliina.lampinen@vates.fi

2 Pääkirjoitus

4 Kylätalkkareita, kirvesmiehiä, avustajia ja innovaatioita

Sosiaalinen osuuskunta Nopolan kylätalkkarit työllistää ja kehittää uusia paikallisen työllistämisen malleja.

6 Järjestökadulta työtä ja tukea työllistymiseen

Espoon Pappilantien järjestöt edistävät työ- ja työllistymistoimintojaan yhteisen koordinaattorin avulla.

8 Talvisodan henkeä työllistämiseen

Hallitusneuvos Päivi Kerminen TEM:stä, johtaja Kari Ilmonen STM:stä ja lakimies Kirsi Kunnas-Leinonen Kelasta keskustelivat välityömarkkinoista.

11 Työnvälitys kuntienko vastuulle?

Tanskassa kunnat vastaavat työnvälityksestä. Kuntaliiton johtajan Jussi Merikallio kysyy, kannattaisiko Tanskan mallista keskustella meilläkin.

12 Radikaalimpaa keskustelua välityömarkkinoista!

Välityömarkkinat näyttävät vaikeasti työllistyvien sijoituspaikkana ilman työllistymistavoitetta, toteaa professori Asko Suikkanen.

13 Miksi työllistymisen asiakasraatia tarvitaan?

Projektikoordinaattori Ilkka Oksman kertoo Helsingin kaupungin sosiaaliviraston kokemuksista.

14 Oikea valinta

Jani Kaski kertoi kuntouttavasta työtoiminnastaan lehdessämme vuonna 2006. Nyt hän raportoi tunnelmiaan Työni ja minä -sarjassa.

17 Avoimet työmarkkinat ja työpaikat ulkoavaruudesta?

Mikä on asiakkaan paikka välityömarkkinoilla, sitä pohdittiin Askel-hankeen paneelissa Helsingissä syyskuussa.

18 Avoimille työmarkkinoille siirtymiseen selkeämpiä polkuja

Kolmannen sektorin asemaa ja vaikutuksia välityömarkkinoilla on selvitetty työministeriön tutkimuksessa.

20 Ajassa

Kriittinen ja värikäs puheenvuoro erityistyöllistämisen yksiköistä oppimisympäristönä on ilmestynyt.

[Keskiaukeamalla VATES-säätiön koulutuskalenteri](#)

s.4

s.6

s.8

s.14

Aarno Uusimäki sai yli vuoden työttömyyden jälkeen töitä kylätalkkareiden ansiosta. Miehen ammattitaito ja työote ovat hyvänä esimerkkinä nuoremille työllistettäville.

Nopolan kylätalkkarit on oiva esimerkki siitä, kuinka kunta työllistämistalkoisiin ryhtyessään löytää vaikeasti työllistyville töitä ja voi synnyttää jopa paikalliseen elinkeino- ja työllistämistoimintaan uusia malleja.

Kylätalkkareita, kirvesmiehiä, avustajia ja innovaatioita

Keski-Suomessa Kyyjärven kunnassa toimiva Nopolan kylätalkkarit osuuskunta on syntynyt kunnan tahdosta poistaa pitkäaikaistyöttömien, vammaisten ja osatyökykyisten työttömyys.

Muutamassa kuukaudessa kylätalkkarit on työllistänyt jo yhteensä 12 työntekijää, joista viisi on pitkäaikaistyötöntä ja kaksi osatyökykyistä. Työllistetyistä neljä on edelleen sijoitettuina muihin yrityksiin.

Työtä on löytynyt mm. kylätalkkareina, metsureina, kirvesmiehinä, vanhusavustajina ja asiakaspalvelutyöntekijöinä. Ja lisää löytyy, vakuuttaa Nopolan kylätalkkareiden toiminnanvetäjä *Janne Pulkkinen*.

- Meillä on suunnitelma ja kunnan rahoituspäätös kaikkien pitkäaikaistyöttömien ja vajaakuntoisten työllistämiseksi puolen vuoden sisällä. Pyrimme myös kehittämään toimintaa, joka luo Kyyjärven yrityksiin uusia työpaikkoja.

Yrittäjien ja työttömien toiveet selvitettiin

Pulkkinen kertoo, että 1 500 asukkaan Kyyjärvellä työttömien työllistämistalkoisiin lähdettiin keväällä selvittämällä kunnan yrittäjien ja työttömien sekä kuntalaisten tarpeita ja toiveita.

- Moni yrittäjä kertoi, että työvoimaa tarvittaisiin yhdelle tai kahdelle päivälle.

Työttömien toiveita saatiin sen sijaan kaivella melkein "pihdeillä" esiin.

- He olivat jo luopuneet ajatuksista, että voisivat edes haaveilla jostakin. Niinpä kysyimme heiltä, mitä tykkäät tehdä kotona. Vastausten perusteella rupesimme sitten ehdottamaan, että voisimme koota näistä palasista sinulle mahdollisen työn ja toimeentulon.

Kylätalkkaritoiminta oli paikallisten eläkeläisten yksi toivomus. He olivat tehneet siitä kunnallislaitteenkin.

Osuuskuntamuodosta etuja

Kyyjärven työllistämistalkoiden ydinporukan ovat muodostaneet kunnanjohtaja, elinkeinotoiminnan projektipäällik-

kö ja Janne Pulkkinen, jonka kunnanjohtaja palkkasi betonihommista kehittämään kylätalkkaritoimintaa.

Heti alkuun nousi esille kysymys: kannattaisiko kylätalkkarityöllistämistä varten perustaa sosiaalinen yritys? Hyväksi konsultiksi Pulkkinen löysi sosiaalinenyritys.fi -sivustolta keskisuomalaisen sosiaalisten yritysten perustamisneuvontaprojektin Teho2:n päällikön Kari Lintusen, Viitasaaren työvoimatoimiston entisen johtajan. Lintusen ehdotuksesta Nopolan kylätalkkareista tehtiin osuuskuntamuotoinen sosiaalinen yritys.

Sosiaalinen osuuskunta mahdollistaa pitkäaikaistyöttömien ja vajaakuntoisten ohella myös työttömyysturvalla ja sairauseläkkeelläkin olevien jäsentensä työllistymisen. "Jos osuuskunnassa on yli seitsemän jäsentä, niin työttömyystukea saava jäsen voi myydä työtään osuuskunnan kautta ja saada soviteltua työttömyyskorvausta eikä häntä pidetä yrittäjänä", neuvoo Lintunen.

Tällä hetkellä mm. yksi sairauseläkkeellä oleva osuuskunnan jäsen

tekee muutaman tunnin viikossa palkkatöitä.

Vuokraaminen madaltaa työllistämiskynnystä

Janne Pulkkinen korostaa, että kylätalkkareiden harjoittama vuokratyövoiman välitys on pitkäaikaistyöttömien ja osatyökykyisten työllistämässä oiva työkalu. Se madaltaa yritysten kynnystä ottaa uusia työntekijöitä.

- Yrittäjä maksaa vain tehdyistä tunteista, saa alv-verovähennyksen ja vapautuu työnantajamaksuista, koska osuuskunta huolehtii niistä.

Yrittäjille ja työttömälle vuokratyö voi olla myös portti työsuhteen vakiinnuttamiseen.

- Se on sellainen turvallinen rajatila. Parissa kuukaudessa yrittäjä näkee jo, millainen työntekijä on.

Pulkkinen vakuuttaa, että työttömätkin ovat ottaneet edelleen sijoittamisen positiivisesti vastaan.

- Yli kahdeksan vuotta työttömänä ollut, kesäkuusta työllistynyt yli viisikymppinen mies sanoi, että alkuun oli kunto heikko ja takki tyhjä työpäivän jälkeen. Nyt on mieli iloinen ja kunto korkealla, kun on töitä.

Nettikaupalla uusia työpaikkoja

Nopolan kylätalkkareissa oli tätä artikkelia kirjoitettaessa, lokakuun lopulla, 35 jäsentä, henkilöjäsenten lisäksi kymmenen yritysäsentä. Osuuskunta toimii jäsenilleen paitsi työ-, niin myös markkinointi- ja hankintakanavana. Sen kaikkien jäsenten tuotteita on myynnissä kyläkaupassa ja pian myös nopo.fi -nettikaupassa.

Tavoitteena on saada nettikauppaan tarjolle myös paikallisen Ostoskeskus Paletin yrittäjien tuotteet sekä kunnan tontit, vuokrahuoneistot ja matkailupalvelut sekä uutisia verkkolehti Noponew-sistä.

- Nettikauppa ei hiipuisi, kun siellä on tarjolla yhtä paljon tuotteita kuin Anttilan nettimyymälässä. Sen kautta voi Kyyjärvellä kesämökkkinsä omistava helsinkiläispariskuntakin tilata etukäteen saunalämmityksen ja iltapalan perjantailillaksi, visioi ideatykki Janne Pulkkinen.

Ja nettikauppa luo laajetessaan uusia työpaikkoja niin paikallisiin yrityksiin kuin osuuskuntaankin.

- Nettikaupassa työskentely on aikamoinen lisämeriitti työttömälle cv:ssä, uskoo Janne Pulkkinen.

■ Teksti: Juha Saarinen
Janne Pulkkinen ja Juha Saarinen

Paikallista kehittämistä markkinaehtoisesti

Kari Lintunen kättilöi myös Tea Heinolan johtaman Kannonkosken Oivan syntymistä. Kunnan omistama yritys työllisti lokakuussa 15 henkilöä. Esittelemme Oivan nettisivuillamme: www.vates.fi/kyvytkayttoonlehti

Sosiaaliin yrityksiin on syntynyt 40 uutta työpaikkaa Keski-Suomessa. Uusien työpaikkojen syntymisessä on auttanut sosiaalisten yritysten perustamisneuvontaprojekti Teho2. Sen projektipäällikkö Kari Lintunen jakaa syntyneet sosiaaliset yritykset paikalliseen kehittämiseen pohjaaviksi, kuten esim. Nopolan kylätalkkarit ja Kannonkosken Oiva Oy, ja yritystaustaisiin.

- Paikallisen kehittämisen yrityksissä perustamisen taustalta löytyy halu parantaa alueen työllisyyttä ja palveluja markkinaehtoisesti. Sosiaalinen yritys onkin hyvä paikallisen kehittämisen työväline, Lintunen toteaa.

Kaksivuotisen Teho2-hankkeen tavoitteena on yhteensä 105 työpaikkaa.

Lisätietoja: www.sosiaalinenyritys.fi -sivustolta kohdasta projektit.

Espoon Pappilantiellä toimii kolme espoolaisten elämää tukevaa järjestöä, jotka tarjoavat myös paikallisille työttömille mahdollisuuden päästä takaisin työelämään. Kehittääkseen työllistämistoimintojaan järjestökadun toimijat ovat päätyneet yhteisen koordinaattorin käyttöön.

Espoon mielenterveysyhdistys Emy, Hyvä Arki ja päihdekuntoutujien kohtaamispaikka Askel ovat jo useamman vuoden ajan tarjonneet espoolaisille työttömille tukityöllistämisaikaa. Järjestöillä on mm. sopimus Espoon kaupungin kanssa kuntouttavan työtoiminnan tarjoamisesta pitkäaikaistyöttömille. Tällä hetkellä Pappilantiellä työskentelee parikymmentä tukityöllistettyä työntekijää.

Tullakseen entistä laadukkaammaksi ja vaikuttavammaksi välityömarkkina-areenaksi, järjestökadun toimijat lähtivät viime vuonna mukaan VATES-säätiön Move-projektiin kehittämään työtoimintojaan. Moven tavoitteena on kehittää välityömarkkinoiden työllistämistoiminnan ja -paikkojen läpivirtaavuutta.

Yksi homma vähemmän

Yhteishankkeen tuloksena Pappilantien järjestöillä on nyt yhteinen hanketyöntekijä koordinoimassa ja kehittämässä työtoimintoja. Hyvän Arjen toiminnanjohtaja *Hannu Hätönen* on tyytyväinen hanketyöntekijän olemassaoloon, sillä se selkiyttää työnjakoa järjestössä, joka tarjoaa mm. aamiaista asunnottomille, siivousta tarvitsijoille ja kesäleiritoimintaa vähävaraisten lapsille.

Heli Poikela pyrkii löytämään Hannu Hätösen johtamalle Hyvälle Arjelle ja muille Pappilantien järjestöille niiden tarpeenmukaisia työntekijöitä ja auttamaan heitä työllistymään myöhemmin avoimille työmarkkinoillekin.

- Minulla on yksi homma vähemmän huolehdittavana, kun hanketyöntekijä koordinoi työllistyvien ohjausta ja sopimusasioita.

Hanketyöntekijän työhön kuuluu järjestökadun välityömarkkinoiden

koordinaation lisäksi jatkopolutuksen pohtiminen yhdessä tukityöllistetyin kanssa; henkilö voi olla järjestökadulla ensin esimerkiksi kuntouttavassa työtoiminnassa, sitten työelämävalmennuksessa ja lopulta palkkatuetussa työssä.

ja tukea työllistymiseen

- Jokaisen työtoiminnoissa olevan kanssa käydään keskustelua jatkosta ja avoimille työmarkkinoille siirtymisestä, kertoo hanketyöntekijä *Heli Poikela*, jonka palkkaamisen on mahdollistanut Espoon mielenterveysyhdistyksen työllistämiprojekti.

Ihmisiä on kuunneltava

Tukityöllistetyn henkilön ohjaaminen avoimille työmarkkinoille ei *Heli Poikelan* mukaan ole kuitenkaan aina ongelmatonta. Joskus työllistyminen tavanomaiseen työsuhteeseen jää aikeeksi.

- Jotkut ikään kuin jämähtävät järjestökadulle. Minun on kuunneltava ihmistä, enkä voi pakottaa ketään työllistymään avoimille työmarkkinoille.

Poikela muistuttaa myös siitä tosiasista, että järjestöille kaikki työllistetyt ovat resurssi ja uuden tukityöllistetyn henkilön perehdytys lisää ohjaamiseen menevää aikaa.

- Silti kannatamme läpivirtaavuutta, koska uudelle tukityöllistetylle paikka täällä olisi tärkeä.

Perehdytyksen kehittämiseen on järjestökadulla pureuduttu etsimällä järjestöjen toimintaan soveltuvaa mallia. Espoon Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijat työstävät paraikaa lopputyönään perehdytyskansiota. Koulun opiskelijoiden johdolla on myös käynnistetty tukityöllistettyjen työnohjausryhmät.

Ongelmana omaan napaan tuijottelu

Move-projektin vetäjä *Milja Louhela* kiittää järjestökadun toimijoita uudenlaisen järjestöyhteistyön luomisesta

- Järjestöpuolen työllistämässä on yleisesti ollut ongelmana eräänlainen omaan napaan tuijottelu. Tuetusti työllistyneiden valmiuksien kehittämiseen ei ole niinkään keskitytty. Väliaikaisiksi tarkoitetuista työtoiminnoista on tullut enemmän pysyviä kuin oppimisympäristölähtöisiä valmennuspaikkoja. Asenteet työhönvalmennusta kohtaan muuttuvat hitaasti.

Vaikka Move-hankkeen ensisijaisena tavoitteena on ollut vammaisten ja osatyökykyisten väylän avaus avoimille työmarkkinoille, myöskään organisaati-

oiden sisäistä kehittämistä ei ole unohdettu.

-Työtoiminnan laadun paraneminen monipalvelukeskusten suuntaan on toivottua kehitystä, *Milja Louhela* sa-

noo.

Lisätietoja Move-projektista: www.vates.fi/Move

Teksti: Outi Lindroos ja Juha Saarinen
Kuvat: Hannu Lehmusvuori

Heli kysyi minulta, onko tavoitteenani työllistyminen avoimille työmarkkinoille. En ollut asiaa ajatellut, mutta kysyttäessä aloin pohtia; mitä, jos vielä minun ikäisenäni, kertoo *Sirpa Strömberg*.

Nousu neljän seinän sisältä

■ Espoolainen *Sirpa Strömberg* solmi tammikuussa 2009 kuntouttavan työtoiminnan sopimuksen Espoon mielenterveysyhdistys Emyn kanssa.

- Kuntouttava työtoiminta on ollut minulle todellinen nousu neljän seinän sisältä. Siihen katkesi noin seitsemän vuoden työttömyysputki, hän kertoo.

Strömbergin työttömyys alkoi, kun hänen pitkäaikaisen työnantajansa firma lopetettiin. Sen jälkeen hän teki keikkatöitä mm. atk-kouluttajana, kunnes sydänkohtaus ja sitä seurannut pitkä sairausloma saivat hänet luopumaan työhausta.

Strömberg oli alussa Emyssä puolipäivätyössä neljänä päivänä viikossa. Nyt hän työskentelee jokaisena arkipäivänä. *Strömberg* on Emyssä vastannut erilaisten julkaisuotteiden, kuten tiedotteiden, esitteiden ja käyntikorttien tekemisestä. Tätä varten hänelle on kustannettu taitokurssi.

Lisäksi hän opastaa tietokoneen käyttäjiä torstaisin.

- Pidän siitä, sillä vanha ammattini liittyi atk:hon.

Sirpa Strömberg tietää työn palkitsevan tekijänsä.

- Parasta täällä ovat ihmiset, joita tapaan. Elämäni on muuttunut muullakin tavoin. Tiedän aamuisin mihin menen.

Hänen kuntouttava työtoimintansakin on vaihtumassa piakkoin palkkatukityösuhteeksi Emyssä.

”Talvisodan henkeä

Laman myötä välityömarkkinoille ja niiden kehittämiseksi on tullut vahva tarve. Kaikkein heikoimmassa asemassa olevien työllistymisen varmistamiseksi tarvitaan myös työelämäosallisuuden hyväksymistä, talvisodan yhteishenkeä. Näin totesivat Kari Ilmonen STM:stä, Kirsi Kunnas-Leinonen Kelasta ja Päivi Kerminen TEM:stä *Kyvyt käyttöön* -lehden välityömarkkina-keskustelussa.

Työministeriö otti käytäntöön 2000-luvun puolivälissä välityömarkkinat-käsitteen. Se kokosi sen alle kaikki ne työllistämistukitoimet, joissa ihmiset ovat, kun eivät ole työttöminä eivätkä avoimilla työmarkkinoilla.

- Käsitteellä halusimme myös vaikuttaa: ajattelimme, että kun otamme väli-sanan käyttöön, niin se korostaisi välimarkkinatoimijoille, että kyseessä on työllistettävälle väliaikainen, ei pysyvä tila, täsmentää hallitusneuvos Päivi Kerminen työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Onko välityömarkkinat toiminut niin kuin ministeriössä ajateltiin?

- Käsitteen sisältö on kaventunut. Se käsittää nyt lähinnä kolmannen sektorin toimijoiden tarjoamat työt. Yritykset eivät halua identifioidua välityömarkkinatoimijoiksi, koska ne tarjoavat ns. normaalia työtä, tietää Kerminen.

Hän korostaa, että välityömarkkinoiden tarve on tunnustettu; aina on ihmisiä, jotka tarvitsevat apua työmarkkinoilla sijoittumisessa, mutta välityömarkkinoiden volyymit ja kohderyhmät vaihtelevat työmarkkinatilanteen mukaan.

- Hyvässä työllisyystilanteessa välityömarkkinoita tarvitsevat ehkä lähinnä vajaakuntoiset ja osatyökykyiset - heikossa tilanteessa taas ihmiset, joiden työttömyys johtuu siitä, että työpaikkoja ei ole tarjolla, täsmentää Kerminen.

Päivi Kerminen mielestä voisi olla järkevää suunnata välityömarkkinoita ja sen tukirahoja hyvinvointipalvelujen tuottamiseen. Väestön ikääntyminen takaa, että palveluille löytyy kysyntää.

Oikeita töitä puuttuu

Välityömarkkinoiden toiminnalle on Kermisen mukaan nyt kaksi haastetta: rahoitus ja työllistymisen tuloksellisuus.

Kilpailuneutraaliteetti ja EU:n valtiontukisäännökset edellyttävät, että oikeudellisesta muodosta riippumatta, kaikki maksullisia tuotteita ja palveluja tuottavat saavat valtion tukia samoin ehdoin. TEM:ssä valmistellaan muutoksia palkkatukisäännöksiin.

- Välityömarkkinatoimijat saavat palkkatukea osin erilaisin ehdoin kuin yritykset. Joissakin tilanteissa valtio voi maksaa työntekijän palkkauskustannukset kokonaan, Kerminen sanoo.

Jo pidempään tunnettu välityömarkkinahaaste on, että vain erittäin pieni osa järjestökentästä tarjoaa työllis-

tettävillään työtä, jolla on kysyntää avoimilla työmarkkinoilla. Yli 80 prosenttia tukityöllistetyistä on kolmen kuukauden palkkatukijakson jälkeen työttömänä tai uudelleen työvoimapolitiittisessa toimenpiteessä.

- Yhdistyksille tuella palkattavat ovat tärkeää työvoimaa. Heikko vaikutavuus johtuu osin siitä, etteivät kolmannen sektorin työtehtävät riittävästi valmenna avoimille työmarkkinoilla, Kerminen toteaa.

Työelämätaavoitteen on oltava aito

Välityömarkkinat käsitteen perusidea on STM:n johtajan Kari Ilmosen mukaan sinänsä hyvä, koska siinä lähdetään ihmisen toimintakyvystä ja rakennetaan erilaisia vaihtoehtoja, joilla ihmistä voidaan

työllistämiseen!”

Kari Ilmosen mielestä on valitettavaa, että työelämämme rakenteet ovat aivan liian jäykät. Meillä ei uskalleta edes keskustella Saksan mallista, jossa työttömyyden haasteeseen vastataan lyhentämällä työaikaa.

Kirsi Kunnas-Leinonen on pettynyt Sata-komitean työhön. Siltä on odotettu ammatillisen kuntoutuksen sirpaleisen järjestelmän kokonaisuudistusta. Nyt näyttää siltä, että se tyytyy vain paikkaajan rooliin.

tukea kohti avoimia työmarkkinoita.

- Yhteiskunnan tilan jännitteet luovat kuitenkin välityömarkkinarakenteeseen omia paineitaan. Esimerkiksi taloudelliset notkahdukset vaikuttavat siihen ja sen toimivuuteen selkeästi. Kokonaisuus ei toimi, jos jossain tulee stoppi.

Ilmonen epäilee, että esimerkiksi kunnat eivät panosta vammaisten ja osatyökykyisten työllistämiseen aikana, jolloin niiden talous on kuralla, eikä siihen ole mitään sanktioitua pakkoa.

Kelan lakimies Kirsi Kunnas-Leinosen mukaan sekä ammatillisen kuntoutujan että kuntoutusta järjestävän tahon kannalta olisi mielekkäämpää, jos jo lähtötilanteessa voitaisiin osoittaa maali, työpaikka, mitä kohti kulkea.

- Toisaalta on myös tärkeää epävar-

massakin tilanteessa antaa asiakkaalle mahdollisuus kokeilla kykyjään ja harjoittaa työelämätaitoja.

Työmarkkinoiden vetävyys kuitenkin mietityttää häntä: löytyykö vajaa-kuntoisille riittävästi työpaikkoja?

Kirsi Kunnas-Leinosen mukaan nyt tarvitaankin aiempaa tiiviimpää yhteistyötä esimerkiksi Kelan ja työ- ja elinkeinohallinnon välille, jotta asiakas siirtyy kuntoutuksen jälkeen joustavasti työmarkkinoille, mikäli työpaikkaa ei ole heti näköpiirissä.

Osallisuutta vahvistettava, tyyppiä kehitettävä

Kari Ilmonen korostaa, että jokaisella ihmisyksilöllä on oikeus täysipainoiseen elämään, osallisuuteen, ja viranomaisten

on toimittava tämän tavoitteen saavuttamiseksi taloussuhdanteista riippumatta.

- Emme voi hallinnon ihmisinä antaa periksi ja elää taloussyörien mukaan. Emme voi todeta, että on tarpeettomia ihmisiä, joista työvoimapuoli ei ole kiinnostunut, eikä sosiaalipuoli voi auttaa. Meidän pitää katsoa eteenpäin ja yhdessä miettiä, mitä teemme ihmisten hyväksi.

Kysymys on Ilmosen mukaan niistä työllistymisedellytyksistä, joita yksittäisen ihmisen osalta pitää vahvistaa suhteessa aiempaan työelämäosallisuuteen.

Kerminen uskoo, että työ- ja elinkeinoministeriössä ja nykyisessä hallituksessa halutaan pitää huolta ihmisistä.

- Poliitikoille ja hallitukselle on tärkeää, ettei ihmisiä jätetä. Ihmisten työ-

markkinavalmiuksien kehittämistä ei olla luopumassa. Väli työmarkkinoiden puhuu sujuvasti niin työ- kuin elinkeinoministerikin.

Kerminen myöntää toki, että vammaisten ja osatyökykyisten työllistymisestä ei puhuta enää tässä taloustilanteessa lainkaan samalla rintaäänellä kuin pari vuotta sitten.

Ilmosen mielestä hyviä yhteistyörakenteita - kuten työvoiman palvelukeskus - on toki syntymässä. Niitä pitää vain vahvistaa ja muuttaa yhteiskunnallisten tilanteiden mukaan palvelemaan ihmisten tarpeita.

- Ei pidä sorvata ihmisiä aina uuteen muottiin, vaan olemassa olevaa muuttia pitää muovata niiden ihmisten mukaan, jotka ovat tulossa palveluun.

Jyvät halutaan erottaa akanoista

Kerminen kertoo, että työ- ja elinkeinoministeriössä ollaan luomassa uusia malleja, joiden avulla voidaan aiempaa paremmin erottaa palveluntuottajien joukosta ne, joiden työllistymisprosessissa asiakkaat voivat todella edetä kohti avoimia työmarkkinoita.

- Mittareissa tullaan huomioimaan

mm. sellaiset tekijät kuin asiakkaan päihten käytön väheneminen, itsevarmuuden lisääntyminen ja työnhaun parempi uskallus. Nyt meidän vaikuttavuusmittari on vain se, mikä on ihmisen työllisyystilanne kolmen kuukauden jälkeen.

Kirsi Kunnas-Leinonen kertoo, että Kelassakin haasteena on kuntoutuspalvelujen kilpailutus niin, että palveluntuottajat pystyisivät tuottamaan Kelan asiakkaille yksilöllisiä palveluja, esimerkiksi räätälöityä ohjausta työmarkkinoille. Kelassa on parhaillaan menossa viiden ammatillisen kuntoutuksen palvelulinjan - kuntoutustarveselvityksen, kuntoutustutkimuksen, työkokeilun, työhönvalmennuksen ja mielenterveyskuntoutujien työhönvalmennuksen - standardien teko.

Työhönvalmentajista kunnan analyysi!

Päivi Kermisen mukaan työhallinnon kokemukset työhönvalmentajatoiminnasta ovat myös erittäin hyvät. Esimerkiksi Tampereen työvoiman palveluksessa työpaikkoja etsivä työvalmentaja on saanut hyviä tuloksia aikaan.

“Edellisen laman virheet on nyt vältettävä. Väli työmarkkinoiden, viranomaisten ja työnantajien yhteistyötä tarvitaan nyt, jottei ihmisten syrjäytymisestä makseta taas kallista hintaa.”

- Työvalmentajan ei pitäisi olla ainoastaan työllistettävän rinnallakulkija, vaan myös työnetsijä. Hänen pitäisi hakea piilotyöpaikkoja, jalkautua yritysten pariin. Näin syntyvät parhaat tulokset.

Kermisen mielestä tämän hetkistä työhönvalmentajaresursseista ja tarpeesta tarvittaisiin kunnan analyysi, jotta tiedettäisiin, mistä hiertää, ettei toiminta ole laajennut valtakunnalliseen käyttöön. Työhallinnolla ei hänen mukaansa ole työhönvalmennustoimintaan riittävästi taloudellisia resursseja.

Kirsi Kunnas-Leinosen mielestä rinnallakulkijan ohella tarvitaan myös työ- ja kulttuurin muutosta työpaikoilla.

- Yritysten tulisi muuttua suvaitsevaisemmiksi. Miten työyhteisöissä, joissa tehdään töitä 110 prosenttisesti, pystytään ottamaan vastaan työntekijä, joka ei ole riittävän tehokas?

Emme ole vain yritysten maailma

Kari Ilmosen mielestä työmarkkinoita ja työolosuhteita pitäisi sopeuttaa niin, että vaikutetaan työyhteisön asenteisiin suhteessa erilaisuuteen ja annetaan kaikille mahdollisuus osallistua työelämään oman osaamisensa suhteessa.

- Ei pidä vaatia jokaiselta kymmenen tunnin työpäivää tiukassa tulosohtauksessa ja todeta, että jos se ei onnistu, niin sitten ulos.

Ilmonen ymmärtää toki työnantajan näkökulmaa, että tuottaminen on bisnestä, ja se mitä jää viivan alle on oleellista. Hän toivoo, että tuottoviivan alta nähtäisiin kuitenkin myös “laajempi yhteiskunnallinen viiva - yhteiskunnallisen osallisuuden näkökulma”.

- Emme ole vain yksittäisten yritysten maailma. Olemme yhteiskunta, jossa pitää katsoa kokonaiskustannukset. Niissä me voimme säästää menemällä yrityksiin sisään ja antamalla tukea yksilölle, työyhteisölle ja työnantajalle.

Teksti: Juha Saarinen

Kuvat: Hannu Lehmusvuori

Työllistämisen harmaa alue ja työnvälitys kuntienko hoitoon?

Kuntaliiton sosiaali- ja terveysjohtaja Jussi Merikallion mielestä välityömarkkinoiden kehittämistä estää työhallinnon normitettu toiminta. Merikallion mielestä kannattaisi myös pohtia, olisiko työllisyyden edistämiseksi järkevää siirtää työllistymisen harmaa alue tai koko työnvälitys kuntien hoitoon?

Kuntaliiton sosiaali- ja terveysjohtaja Juhani Merikallio pitää välityömarkkinat käsitettäväksi hyvänä, koska se avaa avoimien työmarkkinoiden ja “entisten suojatyökeskusten” väliin jäävien ryhmien työllistymistarpeet ja heterogeenisuuden.

Välityömarkkinatoiminta ei kuitenkaan Merikallion mielestä ole lyönyt itseään valtakunnallisesti läpi, koska toiminnan eri alueiden ja monimuotoisuuden pitkäjänteiseltä kehittämiseltä on puuttunut kunnan rahoitusväline.

- Toiminnan rahoitus on koko ajan ollut jollain lailla alisteinen työhallinnon varsin normitetulle ajattelulle, johon liittyy erilaisia työmarkkinoille osallistumisen tunnuslukuja: esimerkiksi kuinka monta päivää olet ollut työttömänä ja milläisen statutuksen asiakas saa työhallinnon eriportilla.

Työllistäminen ja elinkeinotoiminta ovat mitä paikallisinta toimintaa

Jussi Merikallio katsoo, että se työllistämisen harmaa alue, jota työhallinto nyt hoitaa, voisi olla järkevää siirtää kokonaan kuntien vastuulle. Tämä edistäisi vaikeasti työllistyvien työllistymistä ja poistaisi ainaisen keskustelun siitä, kenen vastuulle erilaiset kuntouttavat ja työllistymistä edistävät sekä työmarkkinoille pysymistä tukevat toimet kuuluvat.

- Työllistäminen on hyvin paikallista toimintaa. Kunnissa se on selkeässä yhteydessä ihmisten sosiaaliseen elämään ja paikallisen elinkeinoelämän tarpeisiin ja mahdollisuuksiin. Työhallinnon normitettu valtakunnallinen yksikkö ei samalla lailla löydä paikallisia mahdollisuuksia kuin kunnat, perustelee Merikallio.

Hän korostaa, että harmaan alueen siirtäminen ei voi tapahtua kuitenkaan ilman siihen tarvittavien resurssien siirtoa kunnille. Taloudellisesti yhtälö on muuten mahdoton.

Merikallio kertoo, että Kuntaliitossa on pohdittu myös työvoimapalvelulain uudistamiseen liittyen, olisiko järkevää Tanskan ja Hollannin mallin mukaan siirtää koko työnvälitystoiminta ja siihen liittyvät työvoimapolitiittiset toimet kokonaan kuntien vastuulle.

- Se olisi varmaan parempi vaihtoehto kuin jatkuva epämääräinen tila, jossa valtiolta tipahtelee tehtäviä kunnille, ilman mukana seuraavia resursseja.

Teksti: Juha Saarinen
Kuva: Kimmo Brandt.

Radikaalimpaa keskustelua välityömarkkinoista!

V

uonna 2008 talvella tein selvitystä välityömarkkinoista sosiaaliturvan kokonaisuudistusta valmistelevalle Sata-komitealle. Työn myötä alkoi hahmottua kaksi linjaa: toisaalta laajalaisempi eurooppalainen keskustelu siirtymien työmarkkinoista - transitional labour markets, TLM-perspektiivi - ja toisaalta kotimainen, työministeriöstä lähtenyt linja suppeammasta välityömarkkinat-konseptista.

Eurooppalainen TLM-perspektiivi korostaa työn rakenteellisia ja sisällöllisiä muutoksia, jotka yksilötasolla näkyvät viitenä erilaisena siirtymätyyppinä, esimerkiksi työsuhteesta sosiaaliturvasuhteeseen ja takaisin. Näistä siirtymistä tulee tulkinnan mukaan olennaisia niin yksilö- kuin yritystasollakin. Ne edellyttävät joustavuutta ja aktiivista kansalaisuutta, tietoista työmarkkina-kansalaisuutta, valppautta ja rohkeutta itsensä uusintamiseen, halukkuutta uusiin tilanteisiin ja vaihtuvuutta. Yhteiskuntapolitiikan sisällön odotetaan muuttuvan siirtymiä tukevaan suuntaan ja vaihtuvan perinteisestä kompensatiopolitiikasta investoivaan yhteiskuntapolitiikkaan. Tällaisten työmarkkinoiden ja niihin kytkeytyvien uusien periaatteiden katsotaan olevan ainoa vaihtoehto menestyä taloudellisen kilpailun kiristytessä ja globalisaation syventyessä. Suomessa tätä keskustelua käydään joustoturvakäsitteen ja -keskustelun alla.

Kansallinen keskustelu välityömarkkinoista alkoi vuonna 2004. Siinä on ollut olennaista työttömien ja lähinnä työvoimapolitiikan eriyttäminen toisaalta helpommin työllistyviin, joihin soveltuu perinteiset työvoimapolite-

Kuva: Lapin yliopisto

lut, sekä toisaalta hankalasti työllistyviin - osa vammaisista, pitkäaikaistyöttömät jne., joita varten tarvitaan erillisiä välityömarkkinoita. Idea on ollut pohtia välityömarkkinoiden mahdollisuutta yleensä ja toisaalta muodostaa vahvempi kokonaisuus nykyisistä keinoista ja palvelureiteistä. Välityömarkkinat olen ymmärtänyt hankalasti työllistyvien yhteiskuntapolitiikan muodon reformina sisältöreformin sijaan. Helposti välityömarkkinat - esimerkiksi TUPO 2 -työryhmän esityksissä - näyttäytyvät vaikeasti työllistyvien ihmisten sijoituspaikkana ilman vahvoja uusia avauksia työllistettävyyden ja itse työllistämisen tukemiseen.

Kansallisiin välityömarkkinat-esityksiin sopii VATES-säätiössäkkin esitetty kritiikki: pitkäaikaistyöttömiä ja muita vaikeasti työllistyviä kierrätetään jatkuvasti erilaisissa palveluissa ilman todellista työllistymistävoitetta. Välityömarkkinat-esityksissä ei ole pohdittu, miten voidaan ylittää niin yksilöllisiin kuin yhteisöllisiin tekijöihin kiinnittyvät motivaation, osaamisen, koulutuksen, sairauden kuin työllistymisenkin esteet. Tarvitsemme selkeämpää ja radikaalimpaa keskustelua välityömarkkinoiden toiminnan ja yhteiskuntapolitiikan sisällöistä.

Asko Suikkanen
Lapin yliopiston sosiologian professori
asko.suikkanen@ula.fi

Miksi työllistymisen asiakasraatia tarvitaan?

miksi

Teksti: Outi Lindroos

Helsingin kaupungin sosiaalivirasto on mukana valtakunnallisessa välityömarkkinoiden Askel-kehittämishankkeessa viisi-henkisellä asiakasraatikokeilulla. Miksi työllistymisen asiakasraatia tarvitaan projektikoordinaattori Ilkka Oksman?

Asiakasraadın tarkoituksena on tuoda sosiaaliviraston asiakkaiden näkökulma työllistymiskeskusteluun. Etsimme ongelmakohtia, joita asiakkaat kohtaavat välityömarkkinoilla siirtyessään työsuhteiseen työhön avoimille työmarkkinoille. Toivon, etteivät asiakkaamme jää ainoastaan yksisuuntaisen tiedonjakajan rooliin, vaan saamme aikaiseksi vuoropuhelua työllistämiskäytännöistä.

Synnyttääkö keskustelu asiakasryhmässä työllistymistä tukevaa vuoropuhelua? Miten asiakkaiden kokemus siirtyy eteenpäin viranhaltijoille, ja onko ongelmakohtien muuttaminen tätä kautta mahdollista?

Pelkkä asiakasraati ei vuoropuheluun kaupungin organisaatiossa riitä. Raadin ensisijainen tarkoitus on järjestelmän kehittämisen sujuvammaksi. Raadilta odotetaan kommentteja, palautetta ja näkemyksiä, jotka kaupungin työntekijänä vien teemoittain eteenpäin neljästätoista jäsenestä koostuvaan koordinaatioryhmään.

Ryhmä on koottu tätä hanketta varten kaupungin eri toimipisteiden työntekijöistä. Vuoropuhelu syntyy asiakasraadın ja koordinaatioryhmän välille. Asioiden esiin nostaminen viranhaltijoiden

tietoon ei ehkä muuta vakiintuneita käytänteitä heti, mutta ongelmakohtien tiedostamiseen siitä on apua. Pelkästään asioista keskusteleminen asiakasraadın tarjoamasta näkökulmasta voi vaikuttaa työntekijöiden ja johdon näkemyksiin ja sitä kautta politiikkaan pidemmällä aikavälillä.

Onko asiakkaan äänen esiintuomien ollut vaikeaa?

Asiakkaan mielipiteiden esiin nostaminen on mielenkiintoista, mutta myös haasteellista. Haastetta tuo se, että asiakasmielipide tuntuu usein leimaantuvan yksittäistapaukseksi. Joka tapauksessa, kun järjestelmää

halutaan kehittää, on voitava kysyä ihmisiltä. Raati on tavannut syksyn aikana tiheästi, koska työstämme kyselylomaketta voidaksemme välttää mahdollisen edustavuusongelman ja hyödyntää hieman isomman asiakasjoukon mielipidettä.

Askel-hanketta, 2009 - 2011, hallinnoi ja koordinoi Terveiden- ja hyvinvoinnin laitos (THL). Hankekumppaneina ovat Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungit sekä Diakoniamattikorkeakoulu ja VATES-säätiö. Lisätietoa www.vates.fi/projektit

Teksti: Outi Lindroos
Kuva: Juha Saarinen

Oikea valinta

“ Nykyisin koen itse oppivani, kun saan neuvoa muita. Sosiaalisuudella on suuri merkitys ammatillisesti.”

Tuotantokoulusta suurtalouskokiksi keväällä valmistuneen Jani Kasken ensiesittely tämän lehden palstoilla tapahtui kolme vuotta sitten. Ohikiitäneiden vuosien aikana, Silta-Valmennuksen lounasravintolassa ummikosta on kehittynyt ammattilainen.

Äärettömän luotettava ja hirveän hyvä luonne, sanoo Matti Karlsson entisestä valmennettavastaan Jani Kaskesta. Janin luonteenpiirteet ovat juuri ne, joilla työssä Karlssonin mukaan menestyttään.

Jani Kasken työvalmentaja, keittiömestari *Matti Karlsson* muistaa, miten intuitio, vaisto, kertoi hänelle alusta pitäen 24-vuotiaana kuntouttavaan työtoimintaan tulleen nuoren miehen kyvyistä.

- Olisikohan Jani ollut töissä kaksi, kolme viikkoa, kun tajusin, että tuosta kaverista tulee vielä jotain. Kokin pitää olla vähän perfektionisti ja pyrkiä täydellisyyteen monessa asiassa. Riskinotto-kykyä tarvitaan. Uutta ei voi kehittää, jos ei löydy luovaa hulluutta ja uskoa omiin valintoihin. Asiakkaat haluavat aina elämyksiä. Jani on kolmen vuoden aikana miehistynyt pirusti ja ammatinvalinta on varmistunut. Se on oikea.

Jani Kaski itse muistelee suurtalouskokin alkuaan näin: Olen kasvanut ihmisenä valmennuksessa olon aikana paljon. Kun tulin tänne, häidin tuskin osasin valmistaa lihamakaronilaatikkaa, enpä paljon muuta, ja sosiaalisesti koin olevani melkein mykkä. En puhunut mitään ensi alkuun.

En löydä yhtään negatiivista puolta tämän kaltaisesta opiskelusta, jossa mestari opettaa kisälliä ja on henkilökohtaisena ohjaajana. Olen tehnyt täällä tutkinnon ja saanut ammatin, jota en

olisi osannut itsekseni kuvitella. Tänne päädyin, hyvä näin, muitakin vaihtoehtoja oli silloin. Sattu- maako vai ei? En tiedä.

Työssäni olen oppinut kaiken perusasioista alkaen, miten otetaan vastuu koko lounasravinto- lasta, keittiöstä, salaateista, leipomuksista ja mitä muuta työhön kuuluukaan. Haluan kehittää itseäni, en liiku pintaliitona asiasta toiseen.

Teorian ja käytännön suhde toimii tämän tyyppisessä opiskelussa hyvin. Aamupäivällä on käytäntöä ja iltapäivällä teoriaa. Sen osuus on ehkä parikymmentä prosenttia, mikä sopii minulle. Ensin tehdään asiat käytännössä. Henkilökohtaiselta ohjaajalta, Matilta, olen aina saanut neuvoja.

Tärkeintä on, että valmennussuhde perustuu luottamukseen. Työvalmennus-sana kuulostaa oudolta minun korvissani. Pikemminkin Matti on ollut henkilökohtainen valmentaja tai opettaja. Matti on ollut se, jolle olen voinut puhua. Jos on ollut haastava tilanne omassa elämässä, on voitu ottaa työssä vähän rauhallisemmin. Olen saanut tukea ja ymmärrystä.

Janin lopputyö tapaksista oli kiitettävä, kehuu opettaja Tuulikki Rantaniemi ammattiopisto Luovista. Luovi on Silta-Valmennuksessa toteutettavan perustutkintoon johtavan opetuksen yhteistyökumppani.

■ ■ ■ ■ **Tällä hetkellä tärkeintä** on yksityiselämä. Uusi isän rooli muuttaa koko arjen. Työllistyminen on tärkeää, kun vastuu läheisistä kasvaa.

Tukipilareihini kuuluu ilman muuta mielihyvä, jota työ tuottaa. Vieläkin koen tosin joskus epävarmuutta, pystynkö, osaanko, onko minusta alalle, ja Matti rohkaisee. Hän luo uskoa, että varmasti pärjään. Olen kiinnostunut jatkuvasta opiskelusta ja saan tyydytystä siitä, että osaan.

Tykkään itseni kehittämisestä ja jatkan edelleen opiskelujani opiskelemalla ravintolakoksi Pirkanmaan ammattiopistossa. Kun on kolmen vuoden koulutus pohjalla, ravintolakokiksi voi opiskella vuodessa. En osaa sanoa pitkällä tähtäyksellä, minkä työpo-

lun valitsen lopullisesti, suurtaloukko vai ravintolan. Kumpikin on mielenkiintoinen. Olen ollut työharjoittelussa sekä isoissa että pienissä työpaikoissa, joten kokemusta monenlaisista töistä löytyy.

Murheita minulle ei tule nyt mieleen työhön liittyen. Uskon, että valmistumiseni jälkeen pääsen kiinni työelämään ja saamme perheenä nauttia yhdessäolosta. Rahalla on merkitystä sillä tavoin, että se tuo turvaa, mutta tärkeintä se ei ole. Terveys merkitsee eniten. En lähtisi kidnappaamaan ketään rahan takia.

Haltijan taikasauvaa tuore isä ei innostu juuri nyt työasioissa pohdiskelemaan saati heiluttelemaan. Pääasia on, kotona kaikki on hyvin ja perhe

pysyy terveenä. Matti Karlsson sanoo väliin, että rivikokkia Janista ei tule. Siihen hän on aivan liian lahjakas ja uuttera. Huumorintajukin kertoo suurmiehestä. Katsotaan siis tulevaisuuteen.

Jani Kasken ammatillisen työhönvalmennuksen alkuvaiheista Silta-Valmennuksessa kerrotaan Kyvyt käyttöön lehden edeltäjän VATES-infon 3/2006 artikkelissa Minun viikkoni sekä 2/2007 artikkelissa Silta-Valmennuksen ohjauksessa asiakas etenee. Artikkelit löytyvät VATESin kotisivuilta: www.vates.fi/kyvytkayttoonlehti

■ Teksti: Sinikka Luhtasaari
Kuvat: Juha Saarinen

Avoimet työmarkkinat ja työpaikat kuin ulkoavaruudesta?

Asiakkaiden asemaa välityömarkkinoilla pohtineen Askel-hankkeen seminaarin paneelikeskustelussa ruodittiin syyskuussa ajankohtaisongelmaa: miten saada välityömarkkinat kohtaamaan aidot työpaikat ja työmarkkinat. Ovatko ne työtoiminnassa oleville kuin ulkoavaruudesta?

Mielenterveyden keskusliiton koulutusjohtajan *Mika Vuorelan* mielestä välityömarkkinoiden tuloksellinen toiminta edellyttäisi, että siellä toteutettava työtoiminta ja valmennus tapahtuisivat mahdollisimman paljon aidoilla työpaikoilla.

- Kumpi on luontevampaa ihmisen ja hänen työllistymisensä kannalta: pysyä samassa työpaikassa vai siirtyä jostain muualta työpaikkaan, Vuorela kysyi haastavasti.

Vammaisfoorumin pääsihteeri *Pirkko Mahlamäki* peesasi Vuorelaa.

- Jos kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena oikeasti on asiakkaan pääsy avoimille työmarkkinoille, niin sen saavuttamisen suurin este on jo kuntouttavan työtoiminnan lähtöruudussa: logiikka ontuu, jos työtoiminta tapahtuu muualla kuin aidossa työympäristössä.

Tietokapeikko

Espoon sosiaalitoimen *Mikko Toivonen* totesi, että hänen kunnaltaan kyllä löytyisi töitä kuntouttavaan työtoimintaan, kunhan vain saisi kaupungin johtajat ajatukselle kypsiksi.

- Työnantajat kysyvät heti, mistä tuki ja ohjaus työntekijöille.

Pirkko Mahlamäen mielestä työnantajien ilmaisema suuri tuen ja ohjauksen tarve kertoo, että työmarkkinoilla on tietokapeikko, asenneongelma, sen suhteen, mitä erilaiset ihmiset voivat tuoda työpaikoille.

Asiakas on aina oikeassa

Paneelissa etsittiin vastausta myös kysymykseen: miten luoda sellaista kuntouttavaa työtoimintaa, joka motivoisi asiakasta siirtymään eteenpäin kohti työelämää. Kaikki panelistit korostivat asiakkaan kuulemistä ja mukaanottoa itseään koskeviin suunnitelmiin ja päätöksiin.

- Kannattaa lähteä liikkeelle siitä, että asiakas on aina oikeassa. Se on paras, hyvää lopputulosta ennustava tekijä, huomautti Mika Vuorela.

Pirkko Mahlamäki arvosteli kysymyksenasettelua.

- Tällaisten kysymysten esittäjät olettavat, että avoimet työmarkkinat ovat kuin ulkoavaruudesta ja työtoiminnassa olevat ihmiset erilaisia olioita, jotka eivät sinne kuulu.

Hän halusikin käännettävän katseen työtoiminnan sisältöön - sillä pitäisi olla selkeä yhteys tämän päivän työelämään - ja työmarkkinoihin.

- Avoimilla työmarkkinoilla tarvitaan laadullista muuttumista ja se tulee tapahtumaan, kun työvoimapula iskee.

Askel-hankkeen seminaarin "Mistä asiakkaat avoimille työmarkkinoille" luentoaineisto löytyy VATES-säätiön nettisivuilta www.vates.fi/projektit kohdasta Askel-hanke.

■ Teksti ja kuva: Juha Saarinen

Avoimille työmarkkinoille tarvitaan selkeämpiä polkuja

Palkkatukijakso voi olla työllistetyille hyvä kokemus, mutta harvoin se johtaa kolmannelta sektorilta pysyvään työsuhteeseen. Jos julkishallinnon elinkeinopolitiikka, sosiaalitoimi ja koulutus eivät kykene luomaan yhteistä välityömarkkinoiden strategiaa, tilanne pysyy ennallaan, todetaan työministeriön tuoreessa selvityksessä.

Selvityksen mukaan kolmannen sektorin työnantajat voisivat itse nykyistä paremmin ja enemmän yhteistuumin pohjustaa asiakkailleen polkuja, joita pitkin nämä onnistuisivat kapuamaan avoimille työmarkkinoille. Selvityksen kolmannen sektorin asemasta ja vaikutuksista välityömarkkinoilla on tehnyt helsinkiläinen julkishallinnon konsultti-toimisto Net Effect Oy työministeriön toimeksiannosta.

Hankkeen aineisto on koottu kolmatta sektoria edustavista yhdistyksistä, seurakunnista ja säätiöistä. Tuloksia arvioitaessa on otettava huomioon, että tutkimuksen sähköiseen kyselyosaan vastanneet, enimmäkseen pienet organisaatiot, edustivat vain kuutta prosenttia kaikista vuonna 2006 tukityöllistämistä tarjonneista kolmannen sektorin toimijoista.

Käsite välityömarkkinat viittaa raportissa työttömyyden ja avointen työmarkkinoiden väliselle harmaalle alueelle.

Työllistymisen tuki- ja ohjauspalvelutarjonta heikkoa

Raportti toteaa, että omia palveluitaan tuottaessaan liikevoittoon pyrkimätön kolmas sektori pystyy tarjoamaan vaikeasti työllistyville tärkeän mahdollisuuden työ- ja toimintakyvyn ylläpitoon. Sen sijaan se ei usein kykene eikä koe tehtäväkseenkään tarjota näille tuki- ja ohjauspalveluja tai suunnitella työllistymispolkuja, joiden avulla asiakkaan olisi mahdollista kiinnittyä avoimille työmarkkinoille.

siirtymiseen

“Välityömarkkinatoimenpiteet tulisi profiloida ja kohdentaa nykyistä paremmin eri asiakasryhmien tarpeita vastaaviksi.”

“Vain vähemmistöllä kolmannen sektorin organisaatioista on halua tai resursseja tukityöllistettävän ohjaamiseen”, raportti toteaa.

Kolmannen sektorin organisaatiot tarvitsevat palkkatuetta työvoimaa oman toimintansa pyörittämiseen.

Toisaalta, jos kolmannen sektorin organisaatioilla ei olisi mahdollisuutta käyttää tukityöllistettyjä omassa palvelutuotannossaan, osa yhteiskunnallisista palveluista lopahtaisi. Isoja aukkoja syntyisi esimerkiksi vanhusten kotipalveluihin, koululaisten kerhotoimintaan, perheiden arjen tukemiseen ja kierrätykseen.

Raportin mukaan kolmannen sektorin työllistämistä edistävien palveluiden yhteiskunnallista kokonaisvaikutavuutta voidaan pitää suurempana kuin niiden aikaansaamia suorita työllisyysvaihtokuituksia.

Palkkatuki voi olla väärä ratkaisu

Raportin mukaan palkkatukijakso voi olla “vajaakuntoiselle” väärä ratkaisu silloin, kun tämä tarvitsisi ensisijaisesti kuntoutusta ja valmennusta työelämään. Välityömarkkinoilta ei kuitenkaan löydy oikeanlaisia palveluja tai niihin ei osata ohjata.

“Moniongelmaisten ja pitkään työttöminä olleiden kohdalla palkkatuen vaikuttavuus on hyvin heikkoa”, raportissa todetaan. Kun työllistyminen avoimille työmarkkinoille ei ole realistinen vaihtoehto, tulisi käyttää muita tulonsiirtoja kuin palkkatukea.

Nuorelle, akateemisen koulutuksen saaneelle ja vain vähän aikaa työttömänä olleelle palkkatukijakso saattaa toimia siltana välityömarkkinoilta avoimille markkinoille, kuten tarkoitus on. Kokonaisuutena työllistyminen välityömarkkinoilta avoimille on kuitenkin vähäis-

tä, raportti toteaa. Yksilön elämänlaatuun palkkatukijaksolla saattaa olla suuri vaikutus.

Julkisen rahoituksen varassa toimivat kolmannen sektorin työnantajat suhtautuvat raportin mukaan varauksellisesti “vajaakuntoisen” pysyvään työllistämiseen omassa tuotannossaan. Näin on muun muassa siksi, että organisaatioiden on vaikea varautua ns. viimeiselle työnantajalle aiheutuviin eläkekustannuksiin.

Julkishallinnon yhteistyöllä ulos ikuisesta reservistä

Raportissa todetaan, että tulevaisuudessa välityömarkkinoiden työvoimaa tarvitaan entistä enemmän; nykyisellään työvoimapulaan vastataan liian herkästi ulkomaisen tilapäisen työvoiman avulla.

Iso osa palkkatukityöllistetyistä on jo nyt tehtävissä, joita työvoimapula pian nirhaisee kovimmin. Näitä ovat hoivatalot, kiinteistönhuolto ja kausivaihteluiden riepottamat metalli- ja rakennusteollisuus.

Jotta nyt tilapäisiin tehtäviin palkkatuetta työvoima ei jäisi tietyllä tavalla reserviin ikuisesti, raportti esittää, että työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö ja opetusministeriö yhdessä määrittelevät välityömarkkinoiden kehittämisen tavoitteet ja keinot sekä kehittämisen seurantamenetelmät.

Julkishallinnonalojen yhteistyö on välttämätöntä, jotta välityömarkkinoiden vaikuttavuutta ei katsottaisi ainoastaan työvoimapolitiikan näkökulmasta.

Selkeämin yritysten yhteistyökumppaniksi

Raportissa ehdotetaan, että palkkatukityön vaikuttavuutta parannetaan saattamalla asiakkaan työ- ja toimintakyky

sekä oikea organisaatio kolmannelta sektorilta kohtaamaan toisensa nykyistä paremmin.

“Välityömarkkinatoimenpiteet tulisi profiloida ja kohdentaa nykyistä paremmin eri asiakasryhmien tarpeita vastaaviksi”, raportin laatijat ehdottavat.

Palkkatuki edellyttäisi työnantajalta suunniteltua, avoimille työmarkkinoille johtavaa valmennus- ja kuntoutuspalvelua. Siinä taas usein tarvitaan ulkopuolista asiantuntijaa, jonka palkkioon organisaation omat voimavarat eivät riitä, joten ulkopuolisten valmennus- ja kuntoutuspalveluiden rahoitus olisi jotenkin järjestettävä.

Raportissa ehdotetaan myös järjestelmän selkiyttämistä tilanteissa, joissa avoimille työmarkkinoille päässyt joutuu työttömäksi uudestaan. Kolmannen sektorin työnantajan pitäisi ottaa hänet automaattisesti takaisin tuettuun työhön. Raportin mukaan välityömarkkinat toimisivat silloin turvaverkkona. Asiakkaan ei tarvitsisi ohjautua TE-toimiston kautta taas toisenlaiseen organisaatioon.

Selvityksen mukaan yritykset suhtautuvat varauksellisesti välityömarkkinoihin. Asennetta voitaisiin muuttaa parantamalla välityömarkkinoiden näkyvyyttä esimerkiksi internet-sivuston avulla. Välityömarkkinat voisivat nykyistä selkeämmin tarjoutua yritysten yhteistyökumppaneiksi sesonkiaikoina ja alihankkijoina.

“Kolmannen sektorin työ- ja elinkeinohallinnolle tuottamien palveluiden ja järjestettyjen työtilaisuuksien vaikutukset” selvitys ilmestyy työ- ja elinkeinoministeriön julkaisusarjassa. Selvityksen ovat tehneet *Nina von Hertzen-Oosi, Elina Vaittinen, Sampo Ruoppila ja Petri Virtanen.*

Teksti: Alpo Väänänen

Kuva: Juha Saarinen

Palvelusta toiseen siirtyminen paremmaksi!

■ Sosiologi *Simo Klem* on valittu Askel-osahankkeen tutkijaksi VATES-säätiöön. Hän on toiminut aiemmin Helsingin työvoiman palvelukeskuksessa sosiaalityöntekijänä ja sosiaaliohjaajana.

Klem katsoo asiakaskokemuksen vahvuudekseen Askel-projektin osahankkeessa. Siinä VATES-säätiön tehtävänä on vammaisten aseman arviointi ja kehittäminen kunnallisessa työtoiminnassa ja erilaisissa työllistämispalveluissa.

- Aiomme tuoda esille työhönvalmennuksen hyviä käytäntöjä ja vammaisten ihmisten omaa kokemusta työllistämiskäytännöistä esimerkiksi teemahaastatteluilla. Asiakkaan siirtyminen palvelusta toiseen pitäisi saada sujumaan nykyistä paremmin. Toivon sen onnistuvan yhteistyön ja kommunikaation keinoin välityömarkkinoilla.

Jyväskylän yliopistosta vuonna 2002 valmistunut Simo Klem on kasvanut päihde- ja markkinatutkimuksen maailmassa.

- Yhteiskunnallisessa tutkimuksessa olen kiinnostunut ihmisten sosiaalisesta asemasta ja siitä, millä tavoin ammattilaisen vuorovaikutuksellinen ote voi tukea yksilön selviytymistä.

Vapaa-ajallaan Klem harrastaa kuntoliikuntaa ja soittaa kitaraa. Hän saattaa myös nousta lavalle harrastajateatteri Ilveksen näyttelijänä.

Ouluun työllistymisen monipalvelukeskus

■ Nuorten Ystävät ry on avannut syyskuussa ensimmäisen sosiaalisen työllistymisen monipalvelukeskuksen Oulun seudulla. Tukkitien työllistymiskeskuksesta toimii useita työhönvalmennuksen ja työllistymisen kehittämishankkeita. Niitä rahoittavat mm. TE-keskus, Euroopan sosiaalirahasto, RAY, Oulun kaupunki ja ympäristökunnat sekä Kela. Lisäksi Yhteisvastuu-keräyksestä on saatu rahoitus erityisesti kehitysvammaisten henkilöiden työllistymisen edistämiseksi. Toiminta tapahtuu tiiviissä yhteistyössä Oulun ja sen lähikuntien kanssa osana TE-keskuksen ja Oulun seudun välityömarkkinoiden yhteistä kehittämistä.

Asiakkaita on päivittäin lähes 100. Heistä kaksikolmasosa on työhönvalmennuksessa avoimilla työmarkkinoilla.

Nuorten Ystävien omistaman Tervatulli Oy:n toiminta päättyi keväällä. Tervatulli rekisteröitiin Suomen ensimmäisenä sosiaalisena yrityksenä.

Lisätietoja Tukkitien työllistymiskeskusten toiminnasta: www.nuorten-yst.fi kohdasta työllistymispalvelut.

Työkyvyttömyyseläkkeen ansiorajaksi 600 euroa

■ Kansaneläkelain mukaisella työkyvyttömyyseläkkeellä olevat voivat vuoden 2010 alusta lähtien ansaita 600 euroa kuukaudessa ilman, että se vaikuttaa heidän eläkkeeseensä. Lisäksi työkyvyttömyyseläkkeellä olevalla on mahdollisuus jättää eläkkeensä lepäämään enintään kahdeksi vuodeksi ja saada eläkkeensä ilman työkyvyn arviointia uudelleen maksuun, jos työnteko päättyy tai tötulot laskevat lain mukaisten ansaintarajojen alapuolelle.

Uusi laki koskee sekä työeläkelakien että kansaneläkelain mukaisella työkyvyttömyyseläkkeellä olevia.

Täydellä työeläkelain mukaisella eläkkeellä oleva saa ansaita eläkkeensä lisäksi 60 % työkyvyttömyyttä edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta kuukaudessa tai enintään 600 euroa. Osa-aikaisella työeläkkeellä olevan vastaava prosenttiraja on 40.

Laki on voimassa 1.12.2013 saakka. Kokeilulain aikana sen toimivuutta seurataan ja arvioidaan mahdolliset muutostarpeet. VATES-säätiö ja vammaisjärjestöt esittivät työkyvyttömyyseläkkeen ansiorajaksi 700 euroa kuukaudessa ja eläkkeen lepäämäänjättämisen säilyttämistä viitenä vuotena.

Kunnille haaste kehitysvammaisten palkkatyön lisäämiseksi

■ Kehitysvammaliiton ja Kehitysvammaisten Tukiliiton Työtä tekijöille -projekti lähettää 50 kunnan sosiaalilautakunnalle haastekirjeen tämän syksyn aikana. Kirjeessä esitellään kahdeksan toimenpiteen ohjelma kehitysvammaisten työsuhteiseksi työllistämiseksi. Kunnat haastetaan mm. järjestämään työhönvalmennuspalvelua ja vähentämään palkattoman avotyön käyttöä. Haasteeseen vastaamista selvitetään kyselyllä, joka tehdään keväällä 2010.

EU-komissaari: Sosiaalinen yrittäminen on kestäväää kehitystä

Prahan konferenssiin osallistui noin 300 osanottajaa 22 maasta.

■ Euroopan sosiaalisten yritysten järjestö CEFEC piti vuosikonferenssinsa 10. - 12. syyskuuta Prahassa. Kokouksessa puhunut EU komissaari *Vladimir Spidla* korosti, että sosiaalinen yritystoiminta on nähtävä edistyksellisenä, työllistymismahdollisuuksia tarjoavana rakenteena Euroopassa. Sosiaaliset yritykset ovat hänen mielestään erinomainen pidemmän ajan kestävä kehityksen vaihtoehto.

Konferenssissa keskusteltiin mm. kilpailukykyisestä työllistämisestä ja sosiaalisen yrityksen hyvän johtajan ominaisuuksista. Saksalaisen *Peter Stadlerin* mielestä sosiaalisen yrityksen johtajan pitää olla johtamisen ammattilainen, jolla on osaamista sekä bisneksessä että sosiaalisektorilla.

CEFECin uudeksi puheenjohtajaksi valittiin belgialainen *Bernard Jacob* ja pääsihteeriksi englantilainen *Sally Reynolds*.

Suomesta Prahan konferenssiin osallistuivat VATES-säätiön ja Mielenterveyden keskusliiton edustajat. Molemmat järjestöt ovat CEFECin jäseniä.

Ensi vuonna CEFEC-konferenssin järjestää englantilainen Social Firms UK heinäkuun alussa.

Marjatta Varangalle valtakunnallinen työsuojelupalkinto

Työsuojelupalkinnon luovuttivat Marjatta Varangalle Työterveysyhdistyksen puolesta toimitusjohtaja Matti Toivola Helsingin terveyskeskuksesta ja työympäristö-asiantuntija Raili Perimäki SAK:sta.

■ Työterveyden Edistämisyhdistys ry:n, TEY, valtakunnallinen työsuojelupalkinto luovutettiin VATES-säätiön toimitusjohtaja Marjatta Varangalle Työterveyspäivillä Helsingissä lokakuun lopulla.

TEY kiittää Varankaa määrätietoisesta ja pitkäjänteisestä yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta vammaisten ja osatyökykyisten henkilöiden työllistymisen ja tasa-arvon parantamiseksi, työpaikkojen monimuotoisuuden lisäämiseksi sekä yrityksen sosiaalisen vastuun edistämiseksi. Varanka on edistänyt yhteistyötä työelämän eri osapuolten, tutkijoiden, viranomaisten ja kolmannen sektorin toimijoiden välillä.

Varanka on TEY:n mukaan aktiivisesti nostanut keskusteluihin työpaikkojen ja työolojen sopeuttamista vammaisten ja osatyökykyisten työmarkkinoille pääsemiseksi.

Hän on myös pyrkinyt saamaan keskusteluun mukaan työpaikkojen suunnittelijat, kehittäjät, eri alojen oppilaitokset, työterveyshuollon sekä työsuojelun.

Marjatta Varanka on iloinen saamastaan tunnustuksesta - Vammaisten työllistämisen kehittäminen osana työvoiman kehittämistä maassamme vielä yhteiskunnallisesti uutta ja kasvuvaiheessa, joten kaikki julkinen tuki ja tunnustus on erittäin tärkeää.

Vuositapaamisessa alusti tutkimusjohtaja Heikki Räisänen työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Kyvyt käyttöön -verkoston vuositapaamisessa äänestettiin

■ Kyvyt käyttöön -verkoston ensimmäiseen vuositapaamiseen otti osaa lähes 50 työllistymistoimijaa eri puolilta Suomea. Verkostotapaamisessa työllisyystilanteesta alusti työ- ja elinkeinoministeriön tutkimusjohtaja, dosentti *Heikki Räisänen*. Myös välityömarkkinat puhuttivat ja verkostojäsenet jakoivat kokemuksiaan työpajoissa. Kyvyt käyttöön -verkosto äänesti ensi vuoden 2010 työhönvalmennuksen kehittämispäivien yhteistyökumppaniksi oululaisen Ammattiopisto Luovin. Äänestys oli tasainen. Yhteistyökumppanuuden saavuttanut Oulu voitti äänestyksessä täpärästi turkulaisen Kuntoutuskeskus Petrean.

Uutta aineistoa työhönvalmennuksesta

■ Työhönvalmentajat *Nina Sohlberg-Ahlgren* ja *Merja Honkanen* Helsingistä sekä *Anki Sundqvist* Pietarsaaresta osallistuivat Ruotsissa valtakunnalliseen tuetun työllistymisen työpajaan.

Linköpingin tapahtuman ohjasi norjalainen tutkija *Oystein Spjelkavik*. Hän johtaa yhteispohjoismaista tutkimushanketta, jonka tarkoituksena on selvittää ja vertailla työhönvalmennuspalveluiden laatua ja käytäntöjä eri pohjoismaissa.

Linköpingin työpajassa kerättyjä kokemuksia ja materiaalia hyödynnetään pohjoismaisen tutkimusraportin valmistuessa. Tutkimusprojekti jatkuu vielä ainakin ensi vuoden.

Osaksi pohjoismaista tutkimusaineistoa välittyy myös työhönvalmennuksen verkostotapaamisen työpajoissa Kuopiossa lokakuussa kerätty suomalainen tieto. Työpajoihin osallistui 40 työhönvalmentajaa.

VATES-säätiön kehittämisspäälikkö *Pauliina Lampinen* on mukana tutkimusprojektin ohjausryhmässä.

Erityistyöllistymisen puhuttelevaa kritiikkiä

■ VATES-säätiön Monipalvelukeskukset läpivirtaavuden tueksi -projektissa on ilmestynyt tutkija *Anne-Mari Ollikaisen* kirjoittama *Marginaalista maailmalle*. Se on erityistyöllistämistä koskeva kriittinen ja värikäs puheenvuoro. Se avaa uusia näkökulmia vammaisille ja osatyökykyisille suunnattuihin työllistymispalveluihin. Erityistyöllistämisen yksiköitä ei ole aiemmin tarkasteltu oppimisympäristöinä tai oppimisen näkökulmasta.

Kirjassa on vankka teoreettinen pohja oppimisympäristönäkökulmalle, mitä vasten Ollikainen peilaa haastattelemiensa työllistämisyksiköiden asiakkaiden kokemuksia. Peilaus tulee varmaan ihastuttamaan ja vihastuttamaan lukijoita: tutkija ruotii vahvasti erityistyöllistämisyksiköiden kykyä tarjota valmennettaville henkilöille sellaisia tietoja ja taitoja, joita avoimille työmarkkinoille sijoittuminen edellyttää.

Ollikaisen tyyli on enemmän pamfletti kuin viileä objektiivinen tutkimus. Sitä voi pitää teoksen vahvuutenakin, koska se luo mahdollisuuden ottaa rohkeasti ja lukijaa herättelevästi kantaa. Ollikainen on myös taitava ja eloisa kielenkäyttäjä, joka jossain yhteydessä hurmioituu taidostaan niin, että eksyy sellaisiin epämääräisiin ilmaisuihin kuin höttöinen ja totta mooses.

Anne-Mari Ollikainen on tutkimansa kohteen asiantuntija, sillä hän on perehtynyt laajasti työllistämisyksiköiden toimintaan ja erityistyöllistämiseen yhteiskunnallisena ilmiönä. *Marginaalista maailmalle* on jatkoa tekijän *Marginaalin marginaalissa* -teokselle, joka tarkasteli erityistyöllistämisen toimintaa ja tavoitteita yli 40 yksikössä tehtyjen vierailujen ja johtajaastattelujen pohjalta.

Marginaalista maailmalle, 81 sivua, hinta 20 euroa + toimituskulut 4,50.

JS

VATES-säätiö edistää vammaisten ja osatyökykyisten työllistymistä ja kuntoutumista.

Toimintamme avainalueita ovat tuettu työllistyminen ja työhönvalmennus, sosiaaliset yritykset ja työkeskukset sekä kuntouttava työ ja työyhteisö. Kehitämme työllistymismuotoja ja kuntoutusmalleja yhdessä käytännön toimijoiden kanssa Kyvyt -käyttöön verkostossa. Tarjoamme asiantuntijapalveluja: tietopalvelua, koulutusta, konsultointia ja ohjausta.

Vaikutamme työllistymistä edistävään sosiaali- ja työllisyyspolitiikkaan, työmarkkinoihin sekä työllistymis- ja kuntoutusjärjestelmiin. Vuonna 1993 perustetun säätiön taustavaikuttajiin kuuluu 35 yhteisöä:

Avain-säätiö
Epilepsialiitto ry
Etelä-Pohjanmaan sosiaalipsykiatrinen yhdistys ry
Etelä-Suomen lääninhallitus
Invalidiliitto ry
FILHA ry
Hengitysliitto HELI ry
Kanta-Hämeen Hengitys ry
Kehitysvammaisten Tukiliitto ry
Kehitysvammaliitto ry
Kiipulasäätiö
Kuntoutussäätiö
Kuuloliitto ry
Kuurojen Liitto ry
Kuurojen palvelusäätiö
Kuopion Seudun Hengitysyhdistys ry
Kärkulla samkommun
Lihastautiliitto ry
Laptuote-säätiö
Mielenterveyden keskusliitto ry
Näkövammaisten Keskusliitto ry
Parik-säätiö
Puustellin tuki ry
Päijät-Hämeen Hengitysyhdistys ry
Päijät-Hämeen koulutus konserni -kuntayhtymä
Pääjärven kuntayhtymä
Raina-säätiö
Rinnekoti-Säätiö
Satakunnan erityishuolto piirin kuntayhtymä
Suomen CP-liitto ry
Suomen Mielenterveysseura
Suomen MS-liitto ry
Turun Seudun Hengitysyhdistys ry
Uudenmaan Vammaispalvelusäätiö
Yritystaito Oy

VATES-säätiö

PL 40, Oltermannintie 8,
00621 Helsinki
Puh. (09) 7527 551
Faksi (09) 7527 5521
www.vates.fi

Julkaisut

Marginaalista maailmalle

Työllistämispalvelut oppimisympäristönä
Anne-Mari Ollikainen

Erytistyyllistämistä koskeva kriittinen puheenvuoro avaa aivan uusia, oppimista koskevia näkökulmia vammaisille ja osatyökykyisille suunnattuihin työllistämispalveluihin. Kirjassa ruoditaan vahvasti erityistyyllistämisen yksiköiden kykyä tarjota valmennettaville henkilöille sellaisia tietoja ja taitoja, joita avoimille työmarkkinoille sijoittuminen edellyttää.

”Ansiokas teos yhteiskuntapolitiisesti tärkeästä aiheesta”, arvioi Terveyden edistämisen keskus.
2009, 81 s., 20 euroa + toimituskulut (4,50)

Tuotannollisten työkeskusten kehittämishaasteet

Välityömarkkinakeskusteluun uusia näkökulmia
Jarmo Kujanpää

Julkaisussa näkemyksensä saavat esille niin tuotannollisten työkeskusten arjen haasteita tuntevat työkeskusjohtajat kuin työkeskusten kehittämistä pohtineet asiantuntijat.

2009, 56 s., 10 euroa + toimituskulut (4,50)

Työolosuhteiden sopeuttamisen keinoja ja ulottuvuuksia organisaatioissa

Artikkelikokoelma, Kestävää työllisyyttä sosiaalisissa yrityksissä (Ketsy) -projektin julkaisuja
Toim. Marjatta Varanka

Artikkelijulkaisu avartaa laajempaa näkökulmaa työolosuhteiden sopeuttamiseen: kyse on yksilöiden osaamisen ja työtehtävien yhteensovittamisesta niin, että se palvelee koko työyhteisön tavoitteita.

2008, 36 s., ilmainen, tulostettavissa myös internetistä:
www.vates.fi/projektienmateriaalit

Erytistyyllistämisen julkistaloudellinen kannattavuus

Ketsy-projektin julkaisuja
Kari Karhu

Vihkosessa luodaan hyvä ja tiivis kuvaus siitä, kuinka erityistyyllistämiseen panostamalla julkisyhteisöt saavat taloudellisia hyötyä: verot ja sosiaaliturvamaksutulot nousevat ja sosiaali- ja terveyspalvelukulut laskevat.

2007, 18 s., tulostettavissa internetistä:
www.vates.fi/projektienmateriaalit

Julkiset hankinnat ja sosiaalinen yritystoiminta

Ketsy-projektin julkaisuja
Harri Laaksonen ja Kari Karhu

Kirjassa käsitellään julkisten hankintojen markkinointipotentiaalia, ja sosiaalisten yritysten mahdollisuuksia toimia hankkijana sekä luodaan katsaus suoritusten ostajille että myyjille suositeltaviin menettelytapoihin.

2007, 38 s., ilmainen, tulostettavissa myös internetistä: www.vates.fi/projektienmateriaalit

Työhönvalmennuksen haasteet ja mahdollisuudet

Yksi työllistynyt vastaa kahtakymmentä keinua
Anne-Mari Ollikainen

Työhönvalmennuksen pirstaleisuuden kannanotto pysähdyttää lukijan miettimään: mitä työhönvalmennus avoimille työmarkkinoille suuntaavana toimintana on ja minkälaisia tavoitteita sille voi asettaa.

”Asiallinen ja hyvä tietopaketti erityisesti asiantuntijoiden käyttöön”, arvioi Terveyden edistämisen keskus.

2007, 50 s., 10 euroa + toimituskulut (4,50)

Säätiön sähköpostiosoitteet ovat muotoa: etunimi.sukunimi@vates.fi

Henkilöstö

Työllistymisen palvelujärjestelmät

Kehittämispäällikkö
Pauliina Lampinen
050 408 7734

Kehittämiskoordinaattori
Suvi Pikkusaari
044 275 4800

Projektipäällikkö, MOVE-projekti
Milja Louhela
0440 724 944

Tutkija-suunnittelija, ASKEL-hanke
Simo Klem
050 576 7514

Sosiaalinen yrittäjyys

Kehittämispäällikkö
Jarmo Kujanpää
040 588 0007

Koulutuksen ja verkoston sihteeri

Tarja Karvonen
(09) 7527 5501

Viestintä

Tiedottaja
Juha Saarinen
050 378 7959

Hallintoasiat

Toimitusjohtaja
Marjatta Varanka
(09) 7527 5505

Tiedotus- ja hallintosihtööri
Marianne Kaunismäki
(09) 7527 5502

Taluspäällikkö
Pasi Ylipaavalniemi
044 521 2133

Taloussihteeri
Vuokko Heikkilä-Kankkonen
(09) 7527 5509

Toimistoapulainen
Ella Rytönen
(09) 7527 5507

.LF14

Hyvät

käytännöt esiin!

Ilmoita nyt hyvä työnantaja VATES-säätiön kilpailuun

VATES-säätiö jakaa vuosittain Vuoden esimerkillinen työllistäjä -palkinnon työnantajalle, joka on palkannut osatyökykyisen tai vammaisen henkilön palkkatyösuhteeseen ja kehittänyt uusia työllistämistä mahdollistavia ratkaisuja. Voittaja saa upean kiertopalkinnon ja kunniakirjan lisäksi runsaasti myönteistä julkisuutta.

Ehdotuksen voi tehdä kuka tahansa. Ehdottaja palkitaan VATES-säätiön vapaavalintaisella koulutuspaketilla.

Täytä osallistumislomake osoitteesta www.vates.fi/vuodentyollistaja

ja lähetä se VATES-säätiöön 31.1.2010 mennessä!

